OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

LAUSUNTO

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
EU-oikeus ja tietosuoja
Erityisasiantuntija Anu Polojärvi

27.4.2026

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle tuotesektorilainsäädännön uudistamiseksi (HE 41/2026 vp)

Talousvaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikon asiassa. Oikeusministeriö on antanut esityksestä sen valmisteluvaiheessa lausunnon tiedonsaantia ja -luovutusta koskevien säännösten osalta ja kiinnittänyt lausunnossaan huomiota tarpeeseen tarkistaa esitysluonnoksessa ehdotettavien tiedonsaantia ja -luovutusta koskevien säännösten sisältö vastaamaan perustuslakivaliokunnan vakiintunutta käytäntöä sekä tarpeeseen täydentää niitä koskevia perusteluita. Ehdotettua sääntelyä ja esityksen perusteluita on joiltain osin täydennetty ja täsmennetty esityksen jatkovalmistelussa. Oikeusministeriö kiinnittää valiokunnan huomiota vielä seuraaviin esityksen ehdotuksiin.

Esityksen jatkovalmistelussa 1. lakiehdotuksen 6 ja 11 §:ään on lisätty säännökset myönnetyn poikkeusluvan ja toisen jäsenvaltion myöntämän poikkeusluvan tunnustamista koskevan päätöksen ilmoittamisesta Euroopan komissiolle ja muille Euroopan unionin jäsenvaltioille sekä Tullille. Ehdotetuista säännöksistä ei käy ilmi, minkä tahon tulee luovuttaa tiedot ja toisaalta ne vaikuttavat ainakin komission ja muiden jäsenvaltioiden osalta olevan päällekkäistä sääntelyä 1. lakiehdotuksen 17 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden kanssa. Valiokunnan tulisi vielä arvioida ehdotettujen säännösten tarpeellisuutta.

Postiosoite
Postadress
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Meritullinkatu 10
00170 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax
09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet
kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

Esityksessä ei ole avattu asetuksen (EU) 2024/2748 ja direktiivin (EU) 2024/2749 kansallista liikkumavaraa, mutta 1. lakiehdotuksen 17 §:ssä lienee kyse asetuksella ja direktiivillä erinäisiin muihin asetuksiin ja direktiiveihin ehdotettavista säännöksistä koskien poikkeamista vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyistä, joissa edellytetään ilmoitetun laitoksen pakollista osallistumista, ja noissa säännöksissä tarkoitetusta jäsenvaltion velvollisuudesta ilmoittaa tiedot komissiolle ja muille jäsenvaltioille. Ehdotetun sääntelyn perusteluista ei käy ilmi, voisivatko luovutettavat tiedot sisältää salassa pidettäviä tietoja, kuten liikesalaisuuksia tai terveystietoja, joiden osalta ilmoitettavien tietojen salassapito tulisi murtaa kansallisessa sääntelyssä (PeVL 15/2018 vp, s. 40–41). Ehdotetussa 17 §:ssä ilmoitettavien tietojen sisältö on muotoiltu poikkeuksellisen väljästi, eikä esityksen perusteluissa ole avattu, mitä säännöksessä mainituilla muilla seikoilla, jotka ovat tarpeen unioninlaajuisen valvonnan ja tiedonvaihdon kannalta, tarkoitettaisiin. Jos kyse on salassa pidettävistä tiedoista, täsmentymättömien tietojen osalta tulisi lisäksi huomioida perustuslakivaliokunnan salassa pidettävien tietojen luovuttamista koskeva käytäntö (ks. esim. PeVL 17/2016 vp, s. 5–6). Valiokuntakäsittelyssä tulisi varmistua ilmoitettavien tietojen sisällöstä ja siitä, onko niiden osalta tarpeen säätää salassapidon murtamisesta sekä täsmentää ehdotettava sääntely viranomaisten tietojen luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä koskevan käytännön mukaiseksi.

Oikeusministeriö kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että 1. lakiehdotuksen 5 §:ssä markkinavalvontaviranomainen on määritelty laissa tarkoitetuksi toimivaltaiseksi viranomaiseksi, joten vaikuttaa tarpeettomalta viitata 17 §:ssä sekä toimivaltaiseen viranomaiseen että markkinavalvontaviranomaiseen. Valiokunnan tulisi vielä arvioida markkinavalvontaviranomaisen poistamista 17 §:stä, jos myös muut 5 §:ssä tarkoitetut toimivaltaiset viranomaiset kuin markkinavalvontaviranomaiset voisivat tehdä säännöksessä tarkoitettuja ilmoituksia komissiolle ja muille jäsenvaltioille.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 19 §:n 1 momentissa säädettäisiin poikkeuslupaan liittyvän tehtävän hoitamiseksi toimivaltaisen viranomaisen tiedonsaantioikeudesta muilta viranomaisilta ja ilmoitetuilta laitoksilta. Ehdotettu tiedonsaantioikeussäännös on muotoiltu poikkeuksellisen avoin, sillä tiedot luovuttavaa tahoa tai tietosisältöä ei ole täsmennetty säännöksessä. Esityksen säätämisjärjestysperusteluiden (s. 29) mukaan esityksessä kaikkia tietosisältöjä ei ole kyetty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Perusteluiden mukaan tavaroiden mahdollisten käyttäjien laajan ja ennalta määrittelemättömän joukon moninaisen luonteen vuoksi myöskään tiedon luovuttajien ryhmää ei ole kyetty täydellisesti määrittelemään. Perustuslakivaliokunta on pitänyt säätämisjärjestyskysymyksenä

sääntelyn ulottumista lähtökohtaisesti kaikkiin viranomaisiin ja katsonut, että se laajentaa tiedonsaantioikeuden välttämättömyyskriteeristä huolimatta ongelmallisen laajaksi (PeVL 96/2022 vp, kappale 16). Säännökseen on jatkovalmistelussa lisätty tiedonsaantioikeus ilmoitetuilta laitoksilta, vaikka säännöskohtaisten perustelujen (s. 20) mukaan eräitä tuoteryhmiä koskevista ilmoitetuista laitoksista annetun lain (278/2016) 15 §:ssä säädetään ilmoitetun laitoksen velvollisuudesta luovuttaa tiedot. Vaikka perustuslakivaliokunta ei ole pitänyt kaksinkertaista sääntelyä valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisena, se on katsonut, että kaksinkertainen sääntely johtaa raskaaseen sääntelyrakenteeseen ja on omiaan synnyttämään tulkintaongelmia (PeVL 71/2014 vp, s. 3/I). Valiokuntakäsittelyssä tulisi vielä pyrkiä täsmentämään niitä viranomaistahoja, joilta tietoja voitaisiin saada sekä varmistua ehdotetun ilmoitettuihin laitoksiin kohdistuvan tiedonsaantioikeuden tarpeellisuudesta.

Esityksessä ehdotetun tiedonsaantioikeuden rajauksen mukaan henkilöä koskevia tietoja on oikeus saada vain, jos ne ovat välttämättömiä asian ratkaisemiseksi ja liittyvät tavaran tai tavaran käytön aiheuttamaan vaaraan. Esityksen säännöskohtaisten perustelujen (s. 19) mukaan käsiteltävät tiedot voisivat sisältää myös terveystietoja, jos tavarasta on aiheutunut vahinkoa henkilölle tai jos tuote on esimerkiksi ollut mukana onnettomuudessa, ja on tarpeen selvittää, onko onnettomuus johtunut tuotteen ominaisuuksista vai tuotteen virheellisestä käytöstä. Esityksen säätämisjärjestysperusteluissa on tuotu esiin ehdotetun sääntelyn yleisen tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 6 artiklan mukainen käsittelyn oikeusperuste, mutta perusteluissa ei ole arvioitu, mihin yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan mukaiseen perusteeseen ehdotettava terveystietojen käsittely perustuisi ja miten luonnollisten henkilöiden henkilötietojen käsittelyn suojatoimista olisi huolehdittu. Valiokunnan tulisi vielä varmistua siitä, onko käsiteltävissä tiedoissa kyse yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisista terveystiedoista ja niiden käsittelyn oikeusperustasta.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 19 §:n 2 momentissa säädettäisiin toimivaltaisen viranomaisen oikeudesta luovuttaa poikkeuslupa-asiassa saamiaan tavaraan tai sen käyttöön liittyviä välttämättömiä tietoja yksityisen ja yhteisön taloudellisesta asemasta, tavaran käytön olosuhteista, liikesalaisuudesta sekä yksityisen henkilökohtaisista oloista. Ehdotettu tiedonluovutussäännös vaikuttaa vastaavan pitkälti eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain (1137/2016) 13 §:ssä säädettyä. Esityksessä ehdotettavassa säännöksessä tiedot saavien viranomaisten listaukseen on lisätty vielä ulkorajaviranomaiset, millä on ilmeisesti esityksen perustelujen mukaan tarkoitettu Tullia. Oikeusministeriö esittää valiokunnan harkittavaksi, että säännökseen täsmennettäisiin Tulli

ulkorajaviranomaisen sijaan. Valiokuntakäsittelyn yhteydessä on syytä lisäksi korjata 1. lakiehdotuksen 5 §:n momenttijako, joka näyttää poikkeavan esityksen perusteluissa esitetystä ja 19 §:ssä olevasta viittauksesta.

Ehdotettavan momentin 3 kohdassa säädettäisiin toimivaltaisen viranomaisen oikeudesta luovuttaa tiedot toimivaltaiselle ulkomaan viranomaiselle ja Euroopan unionin toimielimelle Euroopan unionin lainsäädäntöön tai Suomea sitovaan kansainväliseen sopimukseen perustuvan velvoitteen toteuttamiseksi. Säännöskohtaisten perustelujen (s. 21) mukaan säännöksessä olisi kyse tietojen luovuttamisesta Euroopan komissiolle Euroopan unionin lainsäädäntöön perustuvan velvoitteen toteuttamiseksi. Ehdotettu säännös vaikuttaa päällekkäiseltä 1. lakiehdotuksen 17 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden kanssa. Joka tapauksessa ehdotetun säännöksen sanamuoto vaikuttaa perustelujen valossa poikkeuksellisen laajalta, sillä se ulottaisi tiedonluovutusoikeuden kolmansiin maihin, eikä tällaista tarvetta ole tuotu esiin perusteluissa. Valiokunnan tulisi vielä varmistua ehdotetun säännöksen tarpeellisuudesta tai vähintäänkin täsmentää se vastaamaan perusteluissa esitettyä.